

J. B.

"Alexander von Humboldt und seine Zeit", Helmut de Terra, Wiesbaden 1956 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 4/2, 377-378

1959

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Max. Sorre, *Rencontres de la géographie et de la sociologie*. Petite Bibliothèque Sociologique Internationale, Paris 1957, s. 213.

Praca Sorre'a wskazuje przede wszystkim drogę do rozwiązania szeregu zagadnień z pogranicza socjologii i geografii lub do rozwiązania zagadnień, którymi interesują się obydwie dyscypliny. Ponieważ jednak autor opiera swe wywody i wnioski na prześlędzonych tendencjach rozwoju geografii człowieka w ostatnich dziesięcioleciach (głównie we Francji i w Niemczech), przeto praca ta stanowi również cenny przyczynek do znajomości historii nauki, przede wszystkim zaś historii determinizmu geograficznego.

J. B.

Geografia antyczna, zestawił M. S. Bodnarski, PWN, Warszawa 1957, s. 382.

Niniejszy przekład książki wydanej w języku rosyjskim w roku 1953 zawiera wyjątki z dzieł najwybitniejszych uczonych starożytnych: 1 (klasycznej Grecji) Homer, Herodot, Hipokrates, Arystofanes, Platon, Ksenofont, Arystoteles, 2 (Okresu hellenistycznego) Kwintus, Kurcjusz Rufus, Archimedes, Eratostenes, Polibiusz, 3 (Starożytnego Rzymu) Cezar, Wergiliusz, Seneka, Strabon, Pomponiusz Mela, Pliniusz Starszy, Tacyt, Pliniusz Młodszy, Klaudiusz Ptolemeusz. W wyjątkach tych — stanowiących w znacznym stopniu opisy znanych podówczas krajów i narodów — ukazują się poglądy na najważniejsze zagadnienia geograficzne i ogólnoprzyrodnicze. Praca stanowi (dzięki doskonałemu wyborowi tekstów i wyjaśniającym uwagom wstępnym) zarówno materiał źródłowy pracy naukowej, jako też lekturę dla szerokiej rzeszy czytelników i jest niezmiernie cennym uzupełnieniem luki w zakresie znajomości dzieł klasycznej starożytności.

J. B.

Heinz Balmer, *Beiträge zur Geschichte der Erkenntnis des Erdmagnetismus*. Veröff. d. Schweizer, Ges. f. Gesch. d. Medizin u. d. Naturwiss., Aarau 1956, s. 892.

Praca Heinza Balmera przedstawia historię wiedzy o magnetyźmie od czasów poznania skał o właściwościach magnetycznych w Chinach (ok. 2600 lat p.n.e.) do bliskich nam, aczkolwiek pobieżnie potraktowanych badań w ostatnim stuleciu. Obejmuje ona zatem długi okres luźnych obserwacji oraz okres nowszy, w którym obserwacje te przeprowadzono systematycznie (nad polem magnetycznym) i — wykorzystywano je w praktyce (busola okrętowa).

J. B.

Helmut de Terra, *Alexander von Humboldt und seine Zeit*. Brockhaus Wiesbaden 1956, s. 279.

Monografia ta jest tłumaczeniem wydanej w roku 1955 w Nowym Jorku pracy pt.: *The Life and Times of Alexander von Humboldt (1769—1859), Explorer, Naturalist and Humanist*, napisanej przez znanego amerykańskiego prehi-

storyka i etnologa. Autor daje w niej szereg obrazów z życia Humboldta, przede wszystkim z okresu jego młodości, podróży amerykańskich, pracy nad — Kosmosem. Kreśli jednocześnie sylwetki postaci, które najmocniej na niego oddziaływały, jak brat jego Wilhelm, czy Goethe. Główna zasługa autora i twórczy charakter jego pracy leży w tym, że opierając się na nieznanym źródłach amerykańskich przedstawił w sposób nowy podróże Humboldta po Nowym Świecie i dokonane przez niego badania.

J. B.

Kurt Hassert, *Die Polarforschung. Geschichte der Entdeckungsreisen zum Nord-und Südpol*. Wilhelm Goldman Verlag, München 1956, s. 290.

Die Polarforschung — Hasserta jest wznowieniem dzieła wydanego już w 1902 roku (przekład ros. 1923), które do chwili obecnej jest najlepszym opracowaniem historii odkryć i badań polarnych. Praca obejmuje historie narastania wiedzy o strefie polarnej w czasach starożytnych, historie wypraw średniowiecznych, intensywne wyprawy i badania w XVIII i XIX stuleciu.

J. B.

Richard Pittioni, *Urzeitlicher Bergbau auf Kupfererz und Spurenanalyse. Beiträge zum Problem der Relation Lagerstätte-Fertigobjekt*. Wiedeń 1957, s. 76, zdjęć na wkładkach 20, w tekście tablic 35 i 1 mapa.

Praca powyższa relacjonuje wyniki badań nad wyrobami z miedzi i brązu, znaleziskami z epoki brązu z terenu Austrii, Czech i Węgier. Znajdowanie w tych samych okolicach przedmiotów miedzianych o różnym składzie chemicznym stało się podniętą do przeprowadzenia ścisłych systematycznych badań i analiz chemicznych, metalograficznych, spektralnych itd. Badania te ujawniły takie różnice w składzie metalu, które pozwoliły na wyciągnięcie wniosków odnośnie rodzaju rudy użytej do wytopu, a zatem do ustalenia miejsca produkcji danego przedmiotu. Rzuca to światło na zagadnienie handlu w epoce brązu. Przedmioty ozdobne i użytkowe (siekiery, sztylety) wykonywane były głównie na terenie Słowacji, w małym stopniu w Austrii, a w znikomym na Węgrzech.

Powyższa praca jest dowodem, jak bardzo metalografia uzupełnia i wspomaga archeologię. Książka prócz zdjęć znalezisk zawiera liczne tablice analiz oraz mapę wskazującą ośrodki produkcji i eksport wyrobów.

St. M.

Jan S. Dworak, *Dwieście lat istnienia Zakładów Metalowych Przemysłu Terenowego w Zagwizdziu 1754—1954*. Komitet obchodu uroczystości 200-lecia Zakładów Metalowych Przemysłu Terenowego w Zagwizdziu w wojew. opolskim, Zagwizdzie 1956, s. 77.

Rozprawka J. Dworaka podaje dzieje huty kluczborskiej, jednej z ważniejszych hut żelaza leżących na prawym brzegu górnej Odry w rejonie rzeki Małej Panwi. Huta kluczborska leżąca nad Budkowiczanką, nie związana topogra-